

Riigikogu rahanduskomisjoni istungi protokoll nr 37

Tallinn, Toompea ja videosild

Esmaspäev, 20. november 2023

Algus 11.15, lõpp 12.03

Juhataja: Annely Akkermann (esimees)

Protokollija: Vivian Põld (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Jaak Aab, Maris Lauri, Jürgen Ligi, Tõnis Mölder (Aivar Kokk asendusliige), Jevgeni Ossinovski, Siim Pohlak, Anti Poolamets (Martin Helme asendusliige), Marek Reinaas, Kersti Sarapuu, Aivar Sõerd, Toomas Uibo

Komisjoni ametnikud: Tiina Licht (nõunik-sekretariaadijuhataja), Kristo Varend (nõunik), Kai Raudkivi (nõunik), Epp-Sandra Satsmann (konsultant)

Kutsutud: Rahandusministeeriumi maksu- ja tollipoliitika osakonna peaspetsialist Helena Lehtis (3. päevakorrapunkt); Rahandusministeeriumi maksu- ja tollipoliitika osakonna peaspetsialist Sirje Pulk (6.-8. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud 2023. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu (303 SE) kolmandaks lugemiseks ettevalmistamine
3. Euroopa Liidu asjade komisjonile arvamuse andmine. Eesti seisukohad nõukogu direktiivi eelnõu kohta, millega kehtestatakse õigusnormid ülemääraselt kinnipeetava maksu vähendamise kiiremate ja turvalisemate menetluste kohta - COM(2023) 324
4. Kollektiivse pöördumise „Petitsioon automaksu kehtestamise vastu“ arutelu
5. Rahanduskomisjoni otsuse „Eesti Panga Nõukogu valdkonna asjatundjast liikme nimetamine“ esitamine
6. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni algatatud eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni algatatud käibemaksuseaduse muutmise seadus eelnõu (286 SE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine
7. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele langetada vähiravimite käibemaksumäära“ eelnõu (277 OE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine
8. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele toiduainete ja ravimite käibemaksu langetamiseks 5-le protsendile“ eelnõu (272 OE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine
9. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu rahanduskomisjoni nädala (20.11.2023-26.11.2023) töökava

Komisjoni istung esmaspäev, 20.11.2023 kell 11.15

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud 2023. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu (303 SE) kolmandaks lugemiseks ettevalmistamine
3. Euroopa Liidu asjade komisjonile arvamuse andmine. Eesti seisukohad nõukogu direktiivi eelnõu kohta, millega kehtestatakse õigusnormid ülemääraselt kinnipeetava maksu vähendamise kiiremate ja turvalisemate menetluste kohta - COM(2023) 324
4. Kollektiivse pöördumise Petitsioon automaksu kehtestamise vastu? arutelu
5. Rahanduskomisjoni otsuse Eesti Panga Nõukogu valdkonna asjatundjast liikme nimetamine esitamine
6. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esitatud käibemaksuseaduse muutmise seadus eelnõu (286 SE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine
7. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele langetada vähiravimite käibemaksumäära" eelnõu (277 OE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine
8. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele toiduainete ja ravimite käibemaksu langetamiseks 5-le protsendile eelnõu (272 OE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine
9. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäev, 21.11.2023 kell 14.00

1. Vabariigi Valitsuse algatatud 2024. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (306 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud riigilõivuseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (298 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine
3. Vabariigi Valitsuse algatatud riigieelarve seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (304 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine
4. Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse Riigi 2022. aasta majandusaasta koondaruande kinnitamine" eelnõu (309 OE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine
5. Info ja muud küsimused

Annely Akkermann teavitas, et Aivar Kokka asendab komisjoni istungil Tõnis Mölder, kes on fraktsioonitu Riigikogu liige.

Tiina Licht viitas, et komisjoni istungil fraktsiooni liikme asendamine fraktsioonitu liikme poolt on praegu teemana arutlusel ka Riigikogu õigus- ja analüüsiosakonnas, et kujundada selles ühtne seisukoht.

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Jaak Aab, Annely Akkermann, Maris Lauri, Jürgen Ligi, Tõnis Mölder, Jevgeni Ossinovski, Siim Pohlak, Anti Poolamets, Marek Reinaas, Kersti Sarapuu, Aivar Sõerd, Toomas Uibo).

2. Vabariigi Valitsuse algatatud 2023. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu (303 SE) kolmandaks lugemiseks ettevalmistamine

Annely Akkermann tegi ettepaneku kiita heaks eelnõu kolmanda lugemise tekst, kuhu on sisse viidud arvestatud muudatusettepanekud, keelelised ja tehnilised täpsustused

Otsustati:

2.1. Kiita heaks eelnõu kolmanda lugemise tekst (poolt 10: Jaak Aab, Annely Akkermann, Maris Lauri, Jürgen Ligi, Tõnis Mölder, Jevgeni Ossinovski, Marek Reinaas, Kersti Sarapuu, Aivar Sõerd, Toomas Uibo; vastu 1: Siim Pohlak; erapooletuid 0).

3. Euroopa Liidu asjade komisjonile arvamuse andmine. Eesti seisukohad nõukogu direktiivi eelnõu kohta, millega kehtestatakse õigusnormid ülemääraselt kinnipeetava

maksu vähendamise kiiremate ja turvalisemate menetluste kohta - COM(2023) 324

Rahandusministeeriumi maksu- ja tollipoliitika osakonna peaspetsialist **Helena Lehtis** tutvustas Euroopa Komisjoni esitatud eelnõu, Vabariigi Valitsuse seisukohti ja vastas komisjoni liikmete küsimustele. Kavandatava direktiivi eesmärk on hõlbustada piiriüleste investeeringute tegemist. Direktiivi kohaselt luuakse süsteem, nn kiirmenetlus, mille abil saavad investorid teistes liikmesriikides üleliigselt kinnipeetud tulumaksu lihtsamalt ja kiiremini tagasi küsida. Kinnipeetud tulumaksu kiiremale ja lihtsamale tagastamisele aitab kaasa ka digitaalsete residentsustõendite välja andmine. Digitaalse residentsustõendi sisu hakkab kõigis liikmesriikides olema ühesugune. Tõendil on kindlaksmääratud elemendid, millega tuvastatakse taotluse esitanud maksumaksja ja kinnitatakse, et ta on liikmesriigi õigusnormide kohaselt selle liikmesriigi resident.

Eestis hetkel kehtiva korra kohaselt on residentsustõendit võimalik koostada e-Maksu-ja Tolliameti (e-MTA) keskkonnas. Tõend koostatakse konkreetse kuupäeva seisuga, valitud perioodi või aasta kohta. Tõendi alguskuupäeva saab määrata vastavalt residentsuse algusele ja vajadusele, kuid lõpukuupäev ei saa olla hilisem, kui tõendi koostamise kuupäev. Siiski peab Eesti direktiivi rakendamiseks muutma residentsustõendi väljastamise regulatsiooni.

Helena Lehtise sõnul saavad direktiivi kohaselt kiirmenetluses osaleda finantsvahendajad, kes kantakse vastavasse riiklikku registrisse. Riiklike registreerimise loomise kohustust ei ole nendel liikmesriikidel, kes kinnipeetavaid makse ei rakenda. Esialgse ettepaneku kohaselt peaksid liikmesriigid direktiivi üle võtma hiljemalt 31. detsembriks 2026. aastal ning direktiiv jõustub 1. jaanuaril 2027. aastal. Liikmesriigid esitavad komisjonile igal aastal kokkulepitud andmed, et oleks võimalik jälgida uute eeskirjade rakendamist ja direktiivi eesmärgi täitmist.

Maris Lauri märkis, et üldjuhul ostavad Eesti inimesed oma aktsiad või võlakirjad Eestis tegutsevate finantsvahendajate kaudu, aga nad ei pruugi seda teha ja seetõttu jääb arusaamatuks finantsvahendajate roll. Lisaks tundub, et kavandatava elluviimisega suunab riik oma ülesanded erasektori kohustusteks.

Helena Lehtis vastas, et Eesti Pangaliiduga on teemat arutatud ja ka nemad on mures lisanduvate kohustuste ja nõudmiste pärast. Sama on rõhutatud ka kõigil töörühma nõukogu koosolekutel, et pangandussektorile langeb suur kohustus. Euroopa Komisjon on leidnud, et see ei ole probleem. Kui inimene investeerib näiteks Swedbanki kaudu välisriiki ja soovib võimalikult ruttu üleliigselt kinnipeetud tulumaksu lihtsamalt ja kiiremini tagasi saada, siis on võimalik Swedbanki volitada teha vastavaid toiminguid. Kui inimene ei soovi teenustasu maksta ja pangateenust kasutada, siis alles jääb ka vana süsteem, et iseseisvalt tagastust taotleda. Pankade rolliks on olla vahendaja liikmesriigi ja investeeringu teinud maksumaksja vahel, kes peab edastama kogu saadud informatsiooni ka MTA-le, kes maksis, kellele maksis ja kui palju. Infovahetus on üks direktiivi osa.

Maris Lauri sõnul võibolla ei peaks siis maksustama kohe algselt, kui on teada, et tuleb niikuinii tulumaks tagasi maksta. Võib olla suudetakse probleem lahendada juba varasemas faasis.

Helena Lehtis vastas, et Euroopa Komisjon on tegelikult juba aastaid tagasi teinud ettepaneku, et tulumaksu tagastuse süsteem peaks olema lihtsam, protsess ei tohiks olla nii pikk ja vaevaline, aga seni on see olnud soovitusel vormis. Mõned üksikud liikmesriigid on vastava süsteemi korraldanud nii, et tagastus toimiks kiiremini ja oleks lihtsam, aga tõesti need on üksikud. Kui teema arutelu jätkub, siis on võimalik Eesti seisukohtadena seda väljendada ja pakkuda, et probleem lahendada algusfaasis.

Aivar Sõerdi kinnitusele on väljatöötatud direktiiv hea, eriti oluline väikestele turgudele. Ta tundis huvi, kes on välisriigis partner, kes tehinguid vahendab? Kas maksuhaldur, registripidaja või börs, kes peab tulumaksu kinni?

Helena Lehtis vastas, et pank suhtleb otse börsiga. Ta lisas, et Eestis tegutsevatel pankadel on hetkel liigselt tasutud tulumaksu tagasisaamisel erinevad hinnakirjad. On panku, kes ei küsi kliendilt üldse raha nimetatud teenuse eest ja on neid, kellel teenuse hinnakiri on 20 kuni 100 eurot. Üldjuhul summad, Eestis väikeinvestorist füüsilistel isikutel, kes investeerivad natukene siia ja natukene sinna on üleliigselt makstud tulumaksusummad, mida nad tagasi küsivad, hästi väikesed. Kui näiteks Leedust on lootust tagasi saada 10 eurot, aga teenustasu on 20 eurot, siis sellel suurt mõtet ei ole. Teenustasude halduskoormus ei saa nii suureks

minna, et lõpuks keegi ei kasuta kavandatava direktiivi väljundeid, sest see ei tasu kuidagi ära. **Annely Akkermann** tänas Rahandusministeeriumi esindajat direktiivi tutvustamise eest.

Otsustati:

3.1. Toetada Vabariigi Valitsuse esitatud seisukohti (konsensus: Jaak Aab, Annely Akkermann, Maris Lauri, Jürgen Ligi, Tõnis Mölder, Jevgeni Ossinovski, Siim Pohlak, Anti Poolamets, Marek Reinaas, Kersti Sarapuu, Aivar Sõerd, Toomas Uibo).

4. Kollektiivse pöördumise „Petitsioon automaksu kehtestamise vastu“ arutelu

Annely Akkermann teavitas, et rahanduskomisjonile on laekunud kollektiivne pöördumine „Petitsioon automaksu kehtestamise vastu“, mille menetlemise tähtaeg on 49. nädal 2023. aastal. Lisaks kollektiivsele pöördumisele on mootorsõidukimaksu teemal laekunud ka mitmeid kirju. Arutelu koos kollektiivse pöördumise algatajate esindajatega on kavandamisel järgmise töönädala istungil.

Otsustati:

4.1. Jätkata arutelu komisjonis (konsensus: Jaak Aab, Annely Akkermann, Maris Lauri, Jürgen Ligi, Tõnis Mölder, Jevgeni Ossinovski, Siim Pohlak, Anti Poolamets, Marek Reinaas, Kersti Sarapuu, Aivar Sõerd, Toomas Uibo).

5. Rahanduskomisjoni otsuse „Eesti Panga Nõukogu valdkonna asjatundjast liikme nimetamine“ esitamine

Eesti Panga Nõukogu esimees on teinud ettepaneku nimetada Eesti Panga Nõukogu valdkonna asjatundjast liikmeks Toomas Tamsar. Liikmekandidaadi kinnituskiri olemas.

Otsustati:

5.1. Algatada eelnõu (konsensus: Jaak Aab, Annely Akkermann, Maris Lauri, Jürgen Ligi, Tõnis Mölder, Jevgeni Ossinovski, Siim Pohlak, Anti Poolamets, Marek Reinaas, Kersti Sarapuu, Aivar Sõerd, Toomas Uibo).

5.2. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja viia läbi lõpphääletus 05.12.2023 (konsensus: Jaak Aab, Annely Akkermann, Maris Lauri, Jürgen Ligi, Tõnis Mölder, Jevgeni Ossinovski, Siim Pohlak, Anti Poolamets, Marek Reinaas, Kersti Sarapuu, Aivar Sõerd, Toomas Uibo).

5.3. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks komisjoni liige Jaak Aab (konsensus: Jaak Aab, Annely Akkermann, Maris Lauri, Jürgen Ligi, Tõnis Mölder, Jevgeni Ossinovski, Siim Pohlak, Anti Poolamets, Marek Reinaas, Kersti Sarapuu, Aivar Sõerd, Toomas Uibo).

6. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni algatatud käibemaksuseaduse muutmise seadus eelnõu (286 SE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine

Siim Pohlak tutvustas algataja esindajana eelnõu eesmärki ja sisu. Ta märkis, et toiduainete hinnatõusu pidurdamiseks on vajalik langetada käibemaksumäära 5%-le.

Kartuli, puu- ja kõogivilja käibemaksu määra langetamine suurendab nimetatud kaubagruppide kiiremat turule jõudmist ning taskukohast hinda tarbijale.

Käibemaksu langetamine ei vähendada toidu kvaliteeti ega toiduohutust. Pigem suurendab konkurentsitingimustes tarbija valikut. Soodsama hinnaga suureneb ka tarbimine ja paranevad tervisliku toitumise eeldused.

Jürgen Ligi sõnul sõltub hind ennekõike ostujõust. Kas eelnõu algatajad on analüüsinud, kes sellest võidavad? Kuidas see jaotub erinevatele tulugruppidele, silmas pidades eelkõige tarbijaid, mitte tootjaid?

Siim Pohlak vastas, et Lätis näiteks langetati kodumaise puu- ja juurvilja hinda 5 protsendini. Võidavad tarbijad ja mingil määral kodumaine tootja. Oleneb ka sellest, kui palju keegi tarbib.

Jürgen Ligi kommenteeris, et jõukamal ja vaesemal detsiilil on umbes kolmekordne vahe, st, et jõukam tarbija võidab kolm korda rohkem. Eelarve on üldiselt ikkagi tulu suunamiseks,

mitte lihtsalt raha jagamiseks.

Anti Poolamets lisas, et kuskilt peab alustama ja midagi peab ette võtma, et olukorda kergendada, sest kõige hullemas olukorras on need, kes teenivad kõige vähem.

Jaak Aabi sõnul ütles sotsiaalkaitseminister kevadel oma arvamuses käibemaksu tõusu kohta selgelt välja, et tegemist on regressiivse maksuga ja maksutõusu puhul saab kõige raskem olema suhtelises vaesuses elavatel ja ka eakatel inimestel. Nominaalselt kulutab rikkam inimene rohkem, sest tal on rohkem raha, aga kui võtta osa, mida käibemaks võtab keskmisest väiksemat saavat tulu saaval inimesel sundkulutuse pealt, mida peab tegema näiteks esmatarbekaupade või toiduainete ostuks, siis see osavõit on suurem just väiksema sissetulekuga inimesel.

Siim Pohlak märkis, et lastel on arenev organism ja nad vajavad puu- ja köögivilju, teeme hinnad odavamaks. Praegu võideldakse paljulapseliste perede vastu läbi selle, et tahetakse neilt toiduainete eest kõrgemat käibemaksu võtta.

Sirje Pulk sõnas, et Vabariigi Valitsus on esitanud eelnõule oma seisukoha, milles märgitakse et koalitsioonileppes püütakse jõuda eelarve tasakaalu poole, aga nimetatud eelnõu viib raha eelarvest välja. Toiduainete puhul on see üle 400 miljoni euro. Sisupõhjus oleks, et peamiselt võidaksid sellest ikkagi jõukamad inimesed ja abivajajaid saab toetada otsetoetustega.

Otsustati:

6.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 05.12.2023 (konsensus: Jaak Aab, Annely Akkermann, Maris Lauri, Jürgen Ligi, Tõnis Mölder, Jevgeni Ossinovski, Siim Pohlak, Anti Poolamets, Marek Reinaas, Kersti Sarapuu, Aivar Sõerd, Toomas Uibo).

6.2. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks komisjoni esimees Annely Akkermann (konsensus: Jaak Aab, Annely Akkermann, Maris Lauri, Jürgen Ligi, Tõnis Mölder, Jevgeni Ossinovski, Siim Pohlak, Anti Poolamets, Marek Reinaas, Kersti Sarapuu, Aivar Sõerd, Toomas Uibo).

6.3. Teha ettepanek eelnõu tagasi lükata (poolt 7: Annely Akkermann, Maris Lauri, Jürgen Ligi, Jevgeni Ossinovski, Marek Reinaas, Aivar Sõerd, Toomas Uibo; vastu 5: Jaak Aab, Tõnis Mölder, Siim Pohlak, Anti Poolamets, Kersti Sarapuu; erapooletuid 0).

7. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele langetada vähiravimite käibemaksumäär“ eelnõu (277 OE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine

Annely Akkermann teavitas, et Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna (EKRE) fraktsioon on eelnõule ise esitanud 50 muudatusettepanekut, millega soovib 0,01 protsendipunkti kaupa täiendavalt langetada vähktõve ja muude pahaloomuliste kasvajat raviks mõeldud ravimite käibemaksumäär. Ettepanekud on üksteist välistavad ja ilmselgelt esitatud obstruktsiooni eesmärgil. Ta tegi ettepaneku ja küsis, kas muudatusettepanekute esitajad sooviksid muudatusettepanekud tagasi võtta selleks, et eelnõu menetlus saaks jätkuda tavapärasel korras.

Siim Pohlak vastas, et ei soovi ühtegi muudatusettepanekut tagasi võtta.

Annely Akkermann sõnul on nõu peetud Riigikogu õigus- ja analüüsiosakonnaga, kuna esitatud muudatusettepanekud võivad olla vastuolus seadusega ja seetõttu on vajadus täiendavaks analüüsiks. Sellest tulenevalt ei tee rahanduskomisjon hetkel menetluslikke otsuseid.

Siim Pohlak andis lühidalt ülevaate esitatud muudatusettepanekute kohta.

Annely Akkermann tegi ettepaneku valida muudatusettepanekutest välja üks, mille puhul on langetamise määraks 0 protsenti, et komisjon saaks arutada ja teha selle kohta otsuse, kas seda arvestada või jätta arvestamata, ning võtta ülejäänud muudatusettepanekud tagasi.

Siim Pohlak ettepanekuga ei nõustunud.

8. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele toiduainete ja ravimite käibemaksu langetamiseks 5-le protsendile“ eelnõu (272 OE) esimeseks lugemiseks ettevalmistamine

Annely Akkermann teavitas, et Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna (EKRE) fraktsioon on eelnõule ise esitanud 50 muudatusettepanekut, millega sarnaselt soovib 0,01 protsendipunkti kaupa langetada toiduainete käibemaksumäära. Ettepanekud on üksteist välistavad ja ilmselgelt esitatud obstruktsiooni eesmärgil. Ta küsis, kas muudatusettepanekute esitajad sooviksid muudatusettepanekud tagasi võtta selleks, et eelnõu menetlus saaks jätkuda tavapärasel korras. Ta palus muudatusettepanekuid tutvustada.

Siim Pohlak vastas, et ei soovi ühtegi muudatusettepanekut tagasi võtta ja tutvustas esitatud muudatusettepanekuid.

Annely Akkermann tegi ettepaneku valida muudatusettepanekutest välja üks, mille puhul on langetamise määraks 0 protsenti, et komisjon saaks arutada ja teha selle kohta otsuse, kas arvestada või jätta arvestamata, ning võtta ülejäänud muudatusettepanekud tagasi, selleks, et eelnõu menetlus saaks jätkuda tavapärasel korras.

Siim Pohlak ettepanekuga ei nõustunud.

9. Info ja muud küsimused

Komisjonile on laekunud on põhiseaduslike institsioonide arvamused ettevalmistatava riigieelarveseaduse muutmise seaduse eelnõu kohta, mis puudutab põhiseaduslike institutsioonide eelarveautonoomiat.

(allkirjastatud digitaalselt)
Annely Akkermann
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Vivian Põld
protokollija